

Odlíšné stanovisko sudcu Milana Ľalíka

1. Väčšina senátu dospela k záveru, že neboli splnené podmienky na zásah ústavného súdu do rozhodnutí všeobecných súdov, pretože aj podľa jeho zjednocujúceho stanoviska (Plz. ÚS 1/2014) pre ústavnú konformnosť exekučného konania postačovala pre oprávnenú sťažovateľku iba poskytnutá reálna možnosť aspoň v odvolacom konaní reagovať na závery okresného súdu, ktorými posúdil exekučný titul v jej neprospech. Ak jej taká možnosť bola daná, nemohlo dôjsť u nej v posudzovanej veci k odňatiu možnosti konať pred súdom podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP.

2. Ústavný súd v uvedenom stanovisku, ale aj inej exekučnej judikatúre (napr. III. ÚS 60/04) videl dôvody svojho zásahu aj v prípadoch, kedy sa všeobecný (exekučný) súd nevysporiadal s určitou námietkou, hlavne vtedy, ak išlo o námietku hlavnú, závažnú a konkrétne formulovanú a súd ju celkom pominul, a to postupom podľa § 122 a nasl. OSP.

3. Sťažovateľka sa v danej veci po doručení prvostupňového a odvolacieho rozhodnutia primárne sústredila na to, že exekučné súdy sa odmietli zaoberať spisom Arbitrážneho súdu v Košiciach, ktorý vo veci vydal rozhodcovský rozsudok, a v rámci tohto konania riešil konkrétne skutkové okolnosti uzavretia rozhodcovskej doložky, ktorá ani podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (C-40/08, ASTURCOM) nemôže byť automaticky (ex offio) považovaná za neprijateľnú zmluvnú podmienku. V tomto spise sa totiž nachádzala osobitná listina „Informácia o podmienkach ustanovenia poistnej zmluvy“ vyhotovená na základe zákona č. 186/2009 Z. z. (predtým č. 340/2005 Z. z.), v rámci ktorej tretí nezávislý od zmluvných strán subjekt,

tzv. viazaný finančný agent, čiže nie sťažovateľka, informoval „spotrebiteľa“ o možnostiach prijatia či odmietnutia rozhodcovskej doložky, ktorý ju potom vzápätí prijal. V žiadnom z napadnutých rozhodnutí niet ani najmenej zmienky o obsahu uvedenej listiny so stálou argumentačnou figúrou, že sťažovateľke bola v odvolacom i dovolacom exekučnom konaní poskytnutá možnosť vyjadriť sa písomne ku všetkým skutočnostiam, ktoré boli podkladom pre vydanie toho-ktorého rozhodnutia; tým sa však podľa môjho názoru všeobecné súdy dopustili čistého denegatio iustitiae vo vzťahu k tejto rozhodujúcej otázke.

4. Táto skutočnosť už sama osebe zásadne zakladá protiústavnosť dotýčnych rozhodnutí všeobecných súdov. Ústavný súd v tejto súvislosti totiž posudzuje len otázku, či uplatnená otázka mala vzťah k prejednávanej veci; pritom už spravidla neposudzuje prípadný relevantný dopad na rozhodnutie vo veci samej, lebo je to práve všeobecný súd, ktorý sa obsahom tejto námietky musí zaoberať.

Aj pre ústavný súd totiž platí, že „podľa dohovoru je úlohou súdu skúmať, či bolo posudzované konanie spravodlivé ako celok, t. j. vrátane spôsobu predkladania a hodnotenia dôkazov v ich jednotlivosti a vcelku“ (rozhodnutie ESLP vo veci Pélissier a Sassi v. Francúzsko z roku 1999).

5. Hoci samotná existencia dovolania nepožíva ústavnoprávnej ochrany, súd nie je zbavený povinnosti interpretovať a aplikovať podmienky pripustenia tohto prostriedku, pokiaľ ho štát vo svojom zákonodarstve vytvoril tak, aby dodržal maximy práva na spravodlivý proces. Ak existujú v zákone obmedzenia práva na prístup k súdu v rámci konania o mimoriadnom opravnom prostriedku, treba sledovať, či tieto obmedzenia sú proporcionálne ochrane základných práv, a to nielen v rovine normatívnej, ale aj pri posudzovaní konkrétneho prípadu v rovine výkladu a aplikácie takého obmedzenia. Preto podmienky pripustenia dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP treba vykladať tak, aby bola naplnená ústavou ustanovená povinnosť

súdov poskytovať jednotlivcovi ochranu jeho základným právam, ako aj účel daného typu dovolacieho konania.

6. „Právne posúdenie“ sa týka nielen noriem práva hmotného, ale aj procesného. Preto aplikačnú prax najvyššieho súdu, ktorý veľmi reštriktívnym spôsobom aplikuje ustanovenia o dovolaní v tom zmysle, že nepripúšťa revíziu skutkových zistení, čo odporuje zmyslu a zámeru tohto opravného prostriedku, nepovažujem za správnu. Podľa môjho názoru malo by byť možné na základe kvalifikovanej právnej námietky (hmotnoprávnej či procesnej) preskúmať aj skutkových zistení nižších súdov. Nesprávne zistenie skutkového stavu veci má vždy, ak súd aplikuje dôsledne hmotné právo, vplyv na jej nesprávne právne posúdenie. Preto súčasná aplikačná prax najvyššieho súdu spočívajúca v zúženej interpretácii a aplikácii citovaných ustanovení – ktoré akceptuje aj toto rozhodnutie ústavného súdu – je vo svojom dôsledku aj porušením čl. 13 dohovoru, teda porušením práva na účinné opravné prostriedky, lebo podľa tohto ustanovenia každý, koho základné práva priznané dohovorom boli porušené, musí mať účinné prostriedky nápravy pred národnými orgánmi, teda aj pred ústavným súdom.

7. Práve uvedené úvahy ma viedli k záveru, že návrh sťažovateľky mal byť prijatý na ďalšie konanie, a potom mu malo byť vyhovené pre zjavnú protiústavnosť napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré deformujú zmluvnú slobodu účastníkov konania a dostávajú sa aj do rozporu so základnými princípmi nášho právneho poriadku, ako je princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ alebo „ignorantia iuris non excusat“ či princíp rovnosti účastníkov konania a pod.

V Košiciach 29. apríla 2015